

ПЕРЕДПЛАТА на „РУСЛАН“
виносить: в Австрії:
на цілий рік . . . . . 24 К
за пів року . . . . . 12 К
за четверть року . . . . . 6 К
на місяць . . . . . 2 К

За границею:
ва цілий рік: зі щоденною ви-
силкою 7 долярів або 14 рублів;
з висилкою двічі в тижні 6 до-
лярів або 12 рублів; з висилкою
що суботи 5 долярів або 10 руб.
Поодиноке число по 10 сотиків.

Телефон Редакції ч. 1484.
Кonto почт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАН

Християнсько-суспільний дневник.

„Вирвеш ми очі і душу ми вирвеш: а не возьмеш милості і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска“. — З Русланових псальмів М. Шашкевича.

Небезпека угорського переселення.

(X) Міністерське переселене в Угорщині, викликане відомою революцією в справі покликання резервів, котру мав ухвалити угорський сойм, дійшло до великого і небезпечноного заострення. Події, котрі розігралися в таборі сторонництва праці після оповіщення відставки міністерства гр. Куена, стають доказом великого розярення соймової більшості. Гр. Стефан Тісса виголосив на засіданії сторонництва праці спрavedливість боєву промову, а его доказані, щоби змагати до піддержання кабінету уступаючого, було прямим покликанням до рішучого опору проти Корони, котрій єдино прислугує право покликання і відставки міністрів. Крім того розярені провідники мадарські змагали до того, щоби сойм ще перед відроченем з нагоди міністерського переселення ухвалив конечно відому революцію в справі покликання резервів. Тим способом отже викликаво би прямо рішучу борбу угорського сойму з Кореною.

Take розярене і роздратоване обливо в кругах угорських вельмож дастє ся пояснити, що загально вважають міністра скарбу д-ра Володислава Лукача можливим наслідником гр. Куена і припускають, що др. Лукач утворить новий кабінет і покличе до него представника з табору Юстівів та ви-

дусі і напрямі вимаганім Юстом, проти чого гр. Тісса і мадарські вельможі завятають боротьбю, щоби не втратити дотеперішньої верховлади в Угорщині.

Сторонництво праці не ухвалило вправді доказані, що Корону приневолювати до задержання кабінету гр. Куена, а сойм перед відроченем не ухвалив відомої революції в справі покликання резервів. Тим способом обмінуло се сторонництво явне випові-

джене боротьба Корони, отже дороги до порозуміння з Короною собі не зачинило. Однак вже сама велима боєва промова гр. Тісси іого визиваючі домагання стають певним доказом того, який дух вів в кругах мадарських вельмож, а після того можна напевно сподіватися довгої проволоки угорського переселеня і незвичайних трудностей єго полагоди. А ся проволока і сі трудності відбиваються вельми відміно на австрійській державній раді і на цілім положенні Австро-угорської монархії. В обидвох державах стоїть на днівній черві невідкладна конечність військової реформи, а наслідком угорського переселеня виринала гадка, щоби поки що відрочити полагоду військо від закону із збільшенням контингентом новобранців і дворічною військовою службою, а вдоволити ся на тепер провізорію в задержанні трилітньої служби. Однак провізорія в справі військового закону, особливож задержане трилітньої служби викликає велики сумніви в парламентарних кругах так, що імовірно не нащілаб ся більшість для сеї ухвали. Угорське переселене викликало отже і в Австро-угорській незвичайні трудности в парламентаріум положенню і так уже велими невідраднім.

Крім того однак се важке переселене має велими далекосяглі наслідки, бо опір угорського сойму в справі військового закону і змагання до обмеження прав Корони в справі покликання резервів вже ся тісно зчленюється з мадарською політикою, в котрій тепер врахується також незвичайне напружене. Англія не може переболіти поражені заподіяного її під час прилуки Боснії Герцоговині і намагається Австро-Угорщині відплатити за се новим межинародним заколотом. Англії велими не на руку, що Австро-Угорщина зближується до Росії, а там способом може дійти до трицарського порозуміння. Тому то Англія підсичує італійсько-турецьку війну, щоби мати спроможність до нової запутаності в межинародному положенні.

Англії не на руку скріслене становища Австро-Угорщини на Середземній морі і для того се вода на єї млин, щоби в Австро-Угорщині не ухвалено військової реформи і не скріслено австро-угорської флота. Угорське переселене, котре стає заразом переселенем Австро-угорської монархії, знесленем єї воєнної могутності, виходить на користь Англії, а ті, що в монархії нашій причиняються до виклику і піддержання такого переселеня і такого ослаблення воєнної могутності монархії, помагають ворогам монархії загребувати жар своїми руками.

Мимо небезпеки сего переселеня і великих трудностей єго полагоди можна сподіватися, що добре обдумане ворогами нашої монархії підкупуване єї становища не осягне бажаної ними цілі. Як недавно дневники подали звістку, вибирає ся шеф австро-угорського генерального штабу Шемуа до Берліна, щоби там запевнити про оружну силу і спроможність австро-угорської армії мимо важкого переселеня в монархії. Небавом прибуде цісар Більгельм до Відня, а звідси поїде до Венеції, щоби там стрітіти ся з італійським королем і при сї нагоді скріслити також тридіжавний союз. Тим способом буде засвідчено перед съвітом, що союзні держави готові всяку грозу рішучо відперти, отже всякі коромоли Англії і єї помічників остануть без

свободи. Але Англія знов повелоб ся потягнути Росію як в часі босанської прилуки на ховзку дорогу коромольної політики Ізвольського. Що Англія намагає ся викликати подібний заколот межинародний, видно з єї заходів в справі мирового порозуміння між Італією і Туреччиною. Російський міністер загран. справ Сазонов намагає ся в порозумінню з усіма європейськими кабінетами впливати на примирене обидвох воюючих держав. Однак Англія не хотіла пристати до сего почину

і виступила з предложою, щоби кожа держава з окрема, отже односторонньо впливало на Італію і Туреччину, на що знов не згодила ся Австрія й Німеччина, а також і Росія. Поки що отже, як сї три держави в згоді з собою в тій справі, італійсько-турецька війна не викличе межинародного заколоту, а Англія і єї коромольні помічники не осягнуть цілі своїх змагань. Всеж таки теперше переселене означає велику небезпеку для Австро-Угорщини, а зрозуміння для сї справи на жаль не тілько в Угорщині, але й в австр. держ. раді нема.

Основи, задачі і змагання „Християнсько-суспільного сторонництва“.

„Жатва убо многа, дѣлатель же мало“.
(Дальше).

Організація хліборобського стану.

Твердою підвальню независимої держави є здоровий, независимий стан хліборобський. Він не тілько живить горожан своїми руками, як висловлює ся справедливо наш поет М. Тишинович, але діє та кожа держава, якісь для обороної, для своєму населенем також міста і фабричні місцевини.

Держава повинна отже дбати про розвиток і пособлюване хліборобського стану, щоби він за свої витвори і плоди своєї праці діставав такі засоби, котрі би ему обезпечили прожиток.

Тимто і христ.-сусп. сторонництво вважає свою найважчішу задачею — дбати про охорону хліборобського стану, про его розвиток і буде пособлюти хліборобським

СТЕФАН ЖЕРОМСКИЙ.

До своєго Бога.

Переложив Іван Калинович.

Вузка доріжка, що прорізує ся густим лісом, попіллась молодими ялицями і творила між вершками дерев незначну прогалину. Галузя ялиць, на яких лежать грубі грудки снігу й звисаючі соплі, подались під сим тягарем понад лісний потік, що зазначив ся ледвиною двома скибами снігу, що відкинули хлопці сані.

Був се марцевий день, ясний а студений. Тепер саме, коли на заході розтеплилась голуба темінь, навіть снігові заслони, що потворилися довкола пінів, стають ся пухкими ямками. На давно-чистому просторі неба горить вже вечірня заграва — неподвижно стоять ліс, начеба великий іконостас грецького храму; непомітний віtreць змітє з вершків дерев дрібненькі сніжні платинки, що злітають поміж галузки багряної краски, начеба збиті смужки невловимого диму, що піднімається з невидимих кадильниць.

Там глуха тишина, безкрайна, мертвівка...

Сею доріжкою йде старий, спрацьований і як голуб сивий мужик Фельок зі своєю унучкою Теофількою; — поля драного кожуха заткав за пояс, попереду себе водить бучком, широко роставляє ноги, сопе й хахикає, однак — не зупиняє ся; хоч закрівавлені очі заходять сльозами, хоч піт спливав по его ві-

лих морщинах, вітром сперіщено лиця, Теофілька у своїх великих чоботах ступає по дідовим слідам і в одно міцніші завязує хустину на грудях, а хоч з утоми паде, додержує ходи старому. З тревогою споглядають они на зорю, що сяє над верхами і мерціє поспішають даліше. Від чотирох днів так йдуть, потроха відпочиваючи при стогах сіна, по стодолах, ночуючи по хатах далеко за селом і так минають они безлюдні пустки, чорні, глухі ліси — прорізаючись по глубоких снігових засипах, ледом рік та ставів, пріорожених снігом, що дзвенить ще під ногами і даліше йдуть лісовими, далекими, пропащиами стежками зпід самого Дрогичина, аж за город Баршаву... сповідь захопити...

Так що року мандрують обов'є, від коли на чужу віру записались. Они велики грішники, зрадники обов'є. Старий Фельок; ще перед „злочином“ відписав свої п'ять моргів, небоги діждав ся, невістку похоронив і сядачи під пенькою вже тілько відмовляв молитви, коли знесе звісім веліли йому переписатись на „русского“. Також синові, унучка та кож — цілому селу. Сам архієрей, що вро-мовляв до них, коли їх зігнали до громади. Село однак супротивилось...

Одної зимової ночі прийшло військо і стало в тріскучий мороз виганяти людей з хат, у сірі поле. Три дні козаки стояли по хатах обозом, різали худобину, плюндрували майно; три дні люди з відкритими головами стояли у полі на снігу і молились Богові. Вкінці військовий начальник великий гвівом запалив

ся — тай давай бити. Мужчин та жінчин роздягали до нага і по черві били жорстоко, але народ й ціле село завязлося, — самі стали роздягатись, самі під нагайки лягали по-котом; — коли се, Фельків син до начальника Годовинського пріпав з пістуками...

Тоді, настав судний день! Било сего Левка шістьох наїдоками, на смерть били, шматя з него зібрали, а начальник острогами ему хребет різав, що і так у крові на снігу лежав і в одно навіжено губав: „подписати!“

— Ні! ні! ні!.. шепотів Левко.

Вже мертвого велів підвести й обернути до себе лицем, ще питав ся его:

— Ти „руській“?

— Ні — ві! ві!.. Так й застиг мамраючи.. ні!.. ні!..

Коли взяли унучку Теофільку бити, Фельок не віддержал, підписав свою й небогу душу, на лиху віру. Старе в него було — дідівське серце.. Весь дрожав як листок і припавши до ніг Москалеви — цілуває прищів чобіт, аж підписав ся...

Від тоді рік річно перед Великодніми съвятами йде він за зраду каютись Богові. Дід таку дорогу знає, що вже не тілько жандарма але й живого чоловіка не зустрішеш.

Геня далеко за городом Варшави в ста-рій, маленький костел, ксьондз там молодий ще але богомільний, милостивий. Очі в сего ксьондза все в слузах і тихе слово на устах, а таке мудре і таке солодке!..

Прийдуть они вночі, постугоють у ві-

кно, дід через шибку пошепоче і вже їх сей ксьондз бічною фірткою веде до костела, слухає сповідь а сам сердечно плаче гіркими сльозами. А коли відходять, в одно навчачі їх сей Божий слуга — однаковісенько: — любить ворогів своїх, любить ворогів своїх..

І поки сонце зайде, поки пробудяться люди, — вже они від сего місця далеко...

І ось тепер, хоч день кінчить ся, они кваплять ся що змога, щоб на звісний дідівінчіл прочвалати. Рідше ліс й видно вже чисте поле, снігом зрівнане, безлюдне, да-леке.

На краю ліса зупинив ся Фельок, очі перед съвітлом закрив рукавами, перекладає ногу на ногу а губи в него дрожать. Се незвісне єму поле, саме тут під лісом стояло кілька хатин.

— Чуже поле!.. трівожно шепоче про се-бе. А середину пустого поля вітер курить чужким снігом, то розмішує, то він ним наче збіжем, то знов цілій простір волочить за собою, немов скатерті яку, то піднимас снігом високо воронкою, далеко в гору, то як хвилі диму летить від кінця до кінця простором...

— Гей заблукав ся старий дурак! — ти-хо мовить до себе, насуваючи взад шапку.

— Ходімо за сим шляхом,

спілкам заводовим, котрі би призначалися до поправи і розвитку хліборобського стану і його інтересів. Задачею хліборобських спілок заводових повинна бути передовісім обезпека хліборобів як голові сем'ї їх гospодарства, охорона проти визиску лихвою придбанем здорового селянського кредиту, котрій би давав спромогу осягнути коначне до створення земське майно а крім того запевнив їго проти запропоновання його батьківщини. Однак кредит сей повинен бути так управильнений, щоби хліборобського гospодарства не попадали в надмірне обов'язене, а ті знози, котрі попали в тяжкі довги, могли з них видобутися. Тим то справа в іддовження селян-хліборобів повинна становити головну задачу хліборобських спілок, щоби охоронювати хліборобського гospодарства перед прими усовою продажею. В тій цілі потребує хліборобський стан також дешевого личного кредиту, не обчисленого на зиски для піддержки і розвитку різних гospодарств. Але що личний кредит а особливо вексельний веде до легкодушного надуживання, вимагає ся справа певного управильнення за конодатного і очік.

Для поправи хліборобських гospодарств, їх видатності, плодовитості, наводненя або осушення грутів і сіножатій, а також на служчай живлового нещастя' (як повінь, град, огонь ітп.) повинна держава уділяти можливо дешевих позичок. Для поправи годівлі товару повинні хлібороби діставати сіль для худоби по цінах виробу, а хлібороби, котрі відзначаються ся дбaloю годівлю худоби повинні діставати підмоги і нагороди. Держава і краї повинні давати для піднесення хліборобства тарифові знижки на зелізницях для перевозу штучних навозів, паші, насіння, або розплодової худоби.

Лихварській посередній торгувальній повинна держава зарадити законним постановами, а хліборобам уможливити самим на торговицях зувати свої плоди. Достави для війська і прилюдних інституцій (шпиталів, вязниць ітп.) повинні бути обезпечені для хліборобських спілок з виключенем торгових посередників. Наколи заграницяна конкуренція загрожує зачепадові хліборобам з отриманням обидвох: 1) хліборобських сіль, повинна держава забодіти суму о хорунжими цлями.

До оцінки шкід заподіяніх ловами або маневрами війска повинні бути покликані також представники хліборобських спілок. Так само при розслідуванню шкід заподіяніх пошестя між худоби, огнем і градом повинні хліборобські спілки мати свій голос через своїх представників съвідомих справи.

блістить від ожеледи, а бадиля гладу чіпляється ся спідніці дівчини, немов милюстиві руки, що хочуть задержати її..

Перемокли ім чоботи зовсім, замерзають ноги, не стає духу.

— Бач, увіко, — як сей вітер, московський слуга від Господа нас відганяє, — не зрозумівши марамас дядько.

Аж ось, щось дуднє і глухо гуде. Се вітер об ліс беть ся. І заколихав ся ліс й застогнав. Тепер вже на них йде буря, шматя розмішує, пригоріками острого снігу наше товчене скло мете в очи. А хвилями стовбурами снігу перекидав з місця на місце, як величень-силач який і все аж до глибини ґрунту здирав і несе високо понад лісом.

Був там у полі великий камінь, доволі-кликися до него й сили відпочивати..

Настала темна віч. Хуртовина в одному — довго — довго.. Часом тільки на хвилину притахне, а тоді з високого неба паде на сніговий простір бліде, студене й змінчи-ве півсяєво місяця і ледяними проміннями торкається сих притулених до себе голов до спіленілих, снігом припорошених уст, заглядає у студені незаплющені очі й до новислих, заморожених вже сліз на віях.

І знов встає і знов горить, ранішня за-грава, — тілько на рівнині вже тихо й тільки верхіві дерев скідає з себе незамітно сії-гові легкі платки, що щезають наче дим, що займається з невидимих кадильниць.

*) Натяк на переслідування Уніятів в Холмщині в 70 роках XIX століття. (Пр. Перек.)

Хліборобським громадам накладає ся та-тарі тим способом з боку фабричних місцевин, що по містах і фабриках визискує ся сили робітників захожих з сільських громад, а коли они стали неспроможними до праці або без прожитку, відсилає ся їх до громади приналежності.

Тимто постанови про приналежність до громади повинні бути так управляльні, щоби на хліборобські громади не спадали несправедливі тигари.

Для пособлювання хліборобства повинні хліборобські спілки закладати склади для хліборобських плодів, задаткові і щадничі каси, котрі би давали задатки на зложені в складі плоди.

Спільне закупу хліборобських нарядів і машин, ваговів і насіння повинно посoblity розвиткові хліборобства, а так само спільно ведені меліорації грутів, сіножатій ітп. Засновуване досьє відних стаций може також висвідчити хліборобству великі прислуги.

Великі втрати хліборобству наносить т.зв. реченцева торговля, котрій держава повинна запобігти законодатною дорогою. Практичні, заводові школи і повинні посoblity заводовому образованю хліборобів, а також поучні виклади, часописи, вистави і т. п.

(Дальше буде).

Просимо домагати ся „Руслана“ по всіх реставраціях, каварнях, торговлях і придбувати нам нових передплатників в кругах своїх знакомих.

Допись з Сяніччині.

(Московське завзяте).

Шановні читачі „Руслана“ знають вже, що приходником в Загір'ю є славний із своєї московської діяльності отець Іван Калужняцький.

З попередніх дописів могли читачі до певної міри набрати переконання про вдачу сего отца, думаю однак, що для повного характеристики треба докладніше намітити дільницю її історичні цікавості, що є підставою для підступності він сего, щоби пізнає сего народу съвіт.

Як сказано, отець Іван Калужняцький розний московський. Та най біс побів, чим хоче, і певно про него ми не писали би, наколи він своїх русофільських симпатій не виявляє способом, який не конче до сего надає ся. Гордий до безтаки, зарозумілій і прямо хоробливо амбітний не зносить отець Іван нікої критики свого поведіння, та послідовно ігнорує всіякі заклики і просби про его зміну, дарма-шо вже два рази отсім шляхом на се ми вказували. І от на примір, як би на глум і злість виголошув отець Іван Калужняцький проповіді такою тарарабарчиною, таююю міланіною руско-російсько-польсько-церковно-слов'янськими слів, що такою свою сесідою проповідюши він інтересував інтелігенції, а на рускій мові переводить вівісекцію.

Ми узгляднаємо, що отець К. чоловік старої дати, перестарілого покрою, та трудно приходить ся ему на старість учити живої рускої мови — мимо того однак маємо право дамагати ся від него, щоби бодай в церкві говорив мовою живішою для народа зрозумілою.

Що отець К., не конче щасливий в доборі слів в язиковім значінні — доказом найпослужить отсік факт. Коли перед кількома роками Его Екскеленція перемиський Владика в дорозі на візитацию сяніцької гімназії перешів через стацію Нове Загір'я, та отець Іван Калужняцький привітав его такою торабарчиною, а хор церковний загірський такими русофільськими ціснями, що Владика отця Калужняцького за то прилюдно зганив. Але щож, Владика відіхав а отець далі робить свое.

А тепер ще одна справа. Читачі пригадують собі певно нашу допись, де була звітка про то, як один з русофілів в коляді „Бог предвічний“ співав „Москалеви напому поклоні віддаймо“. В дописі ти ми отже висказали цікавість, як зглядом сеї подїї поведесь отець К. І хотій русофільствуюча вдача приходника веліла сподівати ся, що обиджені в своїх католицьких почуваннях вірні не одержать сати-факції, отже що отець К. не виступить як слід проти винного — то на всякий случай

ми не думали, що він поступить, так як поступив.

Бо отсе о. Калужняцький принявши сю подїю за небуло, а іже в кождім разі за недоказану, напав в проповіді на дописця, котрій описав отсік подїю, та закидуючи ему неправдомовність та ложність інформації, тим самим став в обороні обиджаючих релігійність. І хотій би павіт прияти, що дійсно не було доказів, що подія сесія місце — то питають отца Калужняцького, звідки взял він докази, що ся подія не мала місця і в слід за тим чому — не маючи доказів ані in plus an in minus. — волів отець К. приняти другу евентуальність. Тимчасом докази були а є ними съвідки.

Але чомуж поступив так о. Калужняцький? спитає дехто несъвідомий.

Таким відповідаємо: Бо, щоби виступити в обороні обидженої релігійності, потребував католицькі съвідки, учителі, урядники, ремісники, а від кількавайців поспідніх літ відбуваються ся віча по селах. В Мілівцях не брак також віч. Майже кожного року, коли надійде важна хвиля, всі гуртуються, щоби порадитися, щоби поспішити свою і других долю. Правда се не дуже наша заслуга, але треба завдячити се О. Василіянам, котрі обслугують яко парохи наше село.

Сій організаційній праці приглядається наша дітства, будучина нашого народу. Видко, що і є болить поневолене народне. Она рада висказати свое бажане, але є нігде не допускається. Шо ж она робить? Дня 3. марта дітства в Мілівцях війшла ся разом. Проте сі ходили пікети з старших не знати, а зійшли всі малі хлопці та дівчата. Видалиши та оден ціпословів на голос. Цікаво читати, що буде говорити малий бе-сідник? Зачинає так: „Наши Отці над нами працюють, а шизматики готове забирають“. Дальша бесіда була за се, що написано в „Місіонарі“ за місяць лютий, як то о. Яворський вивозив діти наші до Росії.

Друга бесіда була про школіні відносини в Мілівцях, яких годі деяний найти. Всего не буду описувати, але ще згадаю за се. Є в нас одна польська сила п. Петрашкевич. Він не богато вчить, бо педагогія ему не в голові, але рад би він Польщу в Мілівцях збудувати. Чуєсь однак в сім напрямі дуже безсильним, однак старається, що може. Послідніми роками затягнув дітей на польську релігію. О. Турковид ЧСВВ, довідавшися про се, так покерував, що діти взяли на свою релігію. Розуміється, що без довших тягань не обійшлося. Дітства знова глядела на се. Боліла, що іх товариші п. Петрашкевич з буком в руках гнав на польську релігію. Коли ж виявить сій біль? На сходинах 3. марта.

Третя згадка була цікава. В Мілівцях, що правда люди були розпілісь. Вина съому в нас самих, але і в тім, що коршму держав. На съято Непор. Зач. Пр. Д., котре ми обходили торжественно, постановили на съв. проповіді здергатися від горівки, та коршму обминати.

Що правда, держать ся наш народ, але на жаль кількох трафілось, що зломили сю съв. постанову. (Коли се ще лучить ся, то подам іх імена). І на се діти глядять і се іх вже обходить, болить. Знов висказують свій біль на своїх сходинах. Малий бесідник промовляє: „Декотрі старі люди читати не вміють, а горівку уміють пiti і бойкот зломита“. Відтак становили в ряди перешла дітства одну улицю съпіваючи патріотичні пісні. Видко з се, як діти уважають на все, а особливо, як съвідома молодіж.*)

Сокіл з Мілівцем.

*) Вельми се відрадно, що оо. Василіянин працюють ревно над съвідомим народним вихованням шкільної молодежі, бо тільки з съвідомо вихованої в народнім дусі молодежі

Відкрите полуночевого бігуна.

Норвежська печать, одушевлена епохальним відкритєм свого земляка, в триомфом підносить, що звіт Амундзена приняли наукові круги прихильно, зазначуючи її згідність з науковою в противенстві до голосних, але фальшивих „ревеляцій“ Кука і Піріого.

Цікаво проте буде познакомити ся читуючою публіці із звітом прославленого нині Роальда Амундзена: єго блуканиною по морі і витревалостю в пуканю полуночевого бігуна.

Звіт сей — в передачі норвежської печати — так звучить:

Дня 1. лютого 1911. зачали ми праці на далекім полудні. Дня 1. цвітня ми утворили три склади, де зложили поживу, разом 4,100 кг. Найвища температура була дня 13. серпня, вивосила — 53° Ц. Дня 7. вересня 8 людей на 7 санах з 90 псами і припасами поживи на 4 місяці пустили ся ми в дорогу до бігуна.

Тому, що саме тоді температура день в день обніжала ся, що давало ся відчувати найбільше псам, вернули ми до снігової хати. Дня 20. жовтня ми начали знову похід. Виправа складала ся з 5 людьми на 4 санах з 52 псами і припасами поживи на 4 місяці. Дня 17. падолиста дістали ся ми до 85° пол. ширини, де уладили ми головний склад. Терен, на який ми дістали ся, здавало ся, є непроходимий з огляdom на гори, що сягали іноді 10.000 стп висоти, а в полуночеві напрямі ще вище підіймали ся. Треба було обійтися сі гори, великих щілин і пропасті, які між ними простягалися.

Дня 1. грудня перешли ми ледове поле, перериване численними дірами. Сніг рушався, наче крига на озерах, земля під ногами дудніла. Похід через сей терен був вельми трудний. Запав ся оден чоловік і кількох псів. Лещет не можна було там ужити, а за те показали ся дуже хосенними ледяними санями. Сей терен прозвали ми „Сальоном чортової гуляти“. Дня 2. грудня дістали ся ми до 87° 40' до найвищої висоти т. є. 10.750 стп над плесо моря. Дня 8. грудня виказали обчислення, що находимо ся на 88° 16' полуночеві ширини. Перед нами розпочав ся гладкий терен. Дня 1

„бігун“), було означене розтягlosti i цих крайнцями. Запечатано ж i том i рiст. зв. барiєри Росса (Сir Джам Клярк Росс, англiйский подорожний дiйшов в 1842. роцi до 78° 9½' пoлудневої ширини. Т. зв. море Росса, часть пoлудн. Ледоватого океану межує одною стороною з Пoлудневою Вікторiєю, другою з краем короля Едвара VII, третою з ледовою стiною — прим. Ред.), вiдкрите получення мiж пoлудневою Вікторiєю а подiено краем короля Едвара VII. iмовiрно i дalшиим еgo розгалуженем в видi гiрского ланцюха, що по всякий iмовiрностi йде в по-перек через пiлантарктичну сушу. Сi гори назвали мi горою кораловою Мавд.

„Фрам“ удав ся описля до т. зв. заливу кита i прибув там днi 9. сiчня. Днi 16. сiчня причалила там японська вiправа i стaнула зимовим табором. Із заливу випили мi днi 30. сiчня. Подорож звiдтам була тяжка наслiдком сильного вiтру. Всi учасники в здоровi.

Норвежцi гордяться сьмiливим пiдприятством Амундсена i его товаришiв i як лише почули, що сьмiливцi бажають попробувати щастя вiдкрити пiвнiчного бiгуна, зажадали вiд свого правительства, щоби постаралося о фонди на сю цiль, збираючи рiвночасно i приватнi пожертвовання.

Норвежский король Гакон одержав багато грatiляцiйних депеш вiд европейских володарiв з приводу вiдкритя бiгуна горожанином еgo державi.

Просимо вiдновити передплату.

НОВИНКИ.

— Календар. Вi второк: руско-кат.: Власия iспов.; римо-кат.: Евстахiя. — В середу: руско-кат.: Касиана преп.; римо-кат.: Катерни.

— Реколекцiй для Пань у Львовi. Видiл Тов-a Пань пiд покr. Прч. Дiвi повiдомляє отсiм, що реколекцiй для Пань вiдбудуться в днях 18. до 22. марта с. р. в церквi духовної семинарiї, ул. Коперника 36. кожного дня о 5-й годинi. За видiл: Е. Цеглинська, О. Бачинська,

— Евхаристичний конгрес у Вiднi, що вiдбудеться сего року пiд покровом княгинi Гогенберг, викликав велике зацiкавленiе в кругах католiцкoi шляхи в Льондонi. Программа конгресу надiслана до Льондона, подає, що архiеп. др. Нагль вiдправить службу Божу на кришi вiншної брами цiсацкого замку, а на цiлi Ringstrasse будуть стояти олтарi. Князь Шварценберг отворить своi огороди для 30.000 шкiльних дiтей, якi будуть там прiчащати ся. Число приїзжих на евхаристичний конгрес до Вiднi подають на найменше 120.000 осiб.

— Шевченковi роковини на Укрaiнi. Днi 26. ст. ст. лютня у Софiйскому соборi в Києвi вiдправлено панахиду з приводу 51. роковини смерти Т. Шевченка. — Днi 9. ст. ст. марта „Укрaiнський Клюб“ уладжує в театрi „Народного Дому“ в Києвi концерт памяти Т. Шевченка.

В недiлю, 26. ст. ст. лютня, в Михайлiвськiй церквi в Чернigovi вiдправлено панахиду по Т. Шевченковi.

Адмiнiстрацiя дала дозвiл катеринославськiй „Просьвiтi“ уладити 4. ст. ст. марта в салi комерцiйного зiбрања великий Шевченковiй концерт з лекцiєю проф. Д. Еварницкого.

Укрaiнський музично-драматичний гурток „Кобзар“ в Москвi уладив в недiлю, 26. ст. ст. лютня, лiтературно-музичний вечiр, присвiчений памяти Т. Шевченка.

— Новий тип реальнi школи в Галичинi. Мiнiстер просвiтi потвердив ухвалений гaliцьким соймом закон про новий тип реальнi школи в Галичинi. В сiй школi має тривати наука 8 лiт; лatinська мова буде обовязкова, французка надобовязкова; заведенi мають бути в цiй рiжнi робiтнi для практичних вправ ученикiв. На основi сего закона опрацьовує кравца Рада пiкiльна подрiбну програму наук, яку має затвердити мiнiстерство просвiтi. Сi нова школа може вiйти в жите з початком будучого шkильного року. Она буде давати своiм ученикам такi права, що їй реальна гiмназiя. Єi абсолювенти будуть могli записувати ся на полiтехнiку i на унiверситет на всi видili, крiм богословського i деяких наукових груп на фiлософiчнiм видili.

— Нагiнка на укрaiнство в Росiї. В Житомирi переведено трусеницi мiж мiсцевими У-

ску „Просьвiту“ саме на передоднi за- гальних зборiв. Ходять упerto чутки, що „Просьвiту“ небавом розвяжуть. Масовi ревiзiї тревають дальше. В ночi на 4. с. м. переведено бiльше, як 20 ревiзiй, мiж iншим в кни- гарнi Полiщукa. Нiкого не арештоваю. Чорно- сотення печать днi в день трохиви власти против Українцiв.

— Вiдбудова вежi св. Марка в Венецiї. З Венецiї доносять, що онодi скiнчено роботу при устaвлении статуї архангела Гавриїла на ново- вiдбудованiй вежi св. Марка. Тим чином ви- кiнчено будову, а посвячене вежi вiдбуде ся днi 25. цвiтня. На посвячене вежi запро- шено також iталiйского короля. В тiй справi був онодi у короля бурmистр Венецiї, але король заявив, що дасть вidpovidь пiзнiше.

— Наука латини. На основi розпорядку мiн- iстeriї вiroiсповiдань i просвiтi будуть вiд- бувати ся, почавши вiд року шк. 1912/13, пiд уstiвlem достаточного числа учасникiв, курси латини для абоiльвентiв реальних шkил. Про- vod i tих курсiв поручила мiнisterstv проф. g. i. m. Франц-Йосифа у Львовi, п. Iw. Andriev- скому.

— Почтовий рух у Львовi дуже скоро збiль- шає ся. Коли перед роком листова поча ви- силала мiсечно 15 мiлiонiв примiрникiв поси- лок зi Львова, то нинi то число зростло до поверх 20 мiлiонiв. В мiсци сiчнi вислано зi Львова 4,962,963 приватних листiв непоруче- них, 7,288,384 переписних листkiv, 621,780 у- рядових листiв непоручених, 188,332 поруче- них листiв взагалi, 2,324,968 посилок пiд оно яскою, 170,609 посилок з пробками i 4,834,136 примiрникiв часописiй; разом 20,391,172 по- silok. Нatomistь do Lьvova прийшло в tим мiсци 1,970,487 посилок, значить, менше як 10-та часть того, що виходить зi Lьvova. — Пакетiв i грошевих вистiв вислано зi Lьvova 63,419, a nadiшло 128,043. На переказi нада- но 3,558,470 K, виплачено 4,887,833 K. На че- ки почт. Каси щадничої надано 8,368,336 K, a виплачено 3,148,309 K. Звичайних щадни- chих вкладок зложено 65,094 K, a виплачено 62,112 K. Касовий оборот в сiчнi с. r. вино- сив у виплатах 12,491,900 K, a в виплатах 8,098,316 K.

— Хто бере при купni купон R. T. P., спону- кує купця до зложenia малої жертви на цi в Tовариства.

— Звiрский злочин. З Одеси доносять: В мi- стi Fльорешти в бесарабскiй губернiї до- konano ubийства родини, що складала ся з 15 осiб. Полiцiя не могла вiкрити убийника i вiажадала прiсланia з Одеси полiцiйного psa. Psia того вiщено до мешkавia, де доконано злочинu, там обнюхав вiн всi трупи, a опiслia вiбiг на мiсто. Нараз задержав ся перед я- коюсь хатою i почав гавкati, a коли вищено его до середини, вiкнув ся на постiль, де спав чоловiк, пiдоzрiль i o uбийство. Пере- strasheniyi чоловiк призвав ся, що убив 15 осiб з mesti.

— Фантазiй Marscistiv. Наслiдком смерти звiнного астронома Шляпарелi, справа ка- налiв на планетi Marsi, usunula ся на другий пilian. Однак мimo сего ряд ученiх вede даль-

ше дослidi розпочати Шляпарелi, a з другої

сторонi противники каналiв не перестаюти поборювати сеi теорii, доказуючи, що так

звiнni канali на Marsi се abo оптичний при-

vid, abo dilo слuchaю, ale вiяк не в твором

живuchих i nadiленiх inteligençiiu eстеств. В

ostannim часi вiскazav одen iз nайнazemnit-

ших doslidiuk zvividistogo nebja, profeso-

Aitken svij pohlyad вi dosi rishuchim slovach

na storinkach zvivnogo zhurnalu „Science“. Vin-

tverdity, що kvestia masovikh kanaliv naхо-

diti sя vzagalj щe в takiy stadii, що pro

pozvahne si tракtovanje ne може й бути besi-

da i що все, що про te говорить ся, належить

pochisliti до fantazi. Sviy pohlyad, tak o-

strij i do oboronciw eствowania kanaliv, o-

snovue prof. Aitken передовsim na velichez-

nii rjznici, яka вi zladjuvanihs dosi kartini-

h Marca. Kolli porivniamo sorok sviatlina

(fotografii) Marca, яki opovistiv вi ostannim

chasi zvivnogo doslidiuk Marca, prof. L'vovell,

z ogołoszenimi rivnok nedavno risunkami vi-

zvivnogo doslidiuk Marca, prof. Antoniadijego,

musimo diiti do peresvividcheni, щo nem iж

imi podobnosti navit в duже zagalnix na-

risax. — Tomu na takim materiali, kakje

Aitken, povazhnikh doslidiuk ne mozhna opira-

ti, xiba vissnovuvati zovsem ne naukovi fan-

tzii. Marsovii kavalyniki mimo sego gotovi

diti sя vzagalj щe в takiy stadii, що pro

pozvahne si tракtovanje ne може й бути besi-

da i що все, що про te говорить ся, належить

pochisliti до fantazi. Sviy pohlyad, tak o-

strij i do oboronciw eствования kanaliv, o-

snovue prof. Aitken передovsim na velichez-

nii rjznici, яka вi zladjuvanihs dosi kartini-

h Marca. Kolli porivniamo sorok sviatlina

(fotografii) Marca, яki opovistiv вi ostannim

chasi zvivnogo doslidiuk Marca, prof. Antoniadijego,

musimo diiti do peresvividcheni, щo nem iж

imi podobnosti navit в duже zagalnix na-

risax. — Tomu na takim materiali, kakje

Aitken, povazhnikh doslidiuk ne mozhna opira-

ti, xiba vissnovuvati zovsem ne naukovi fan-

tzii. Marsovii kavalyniki mimo sego gotovi

diti sя vzagalj щe в takiy stadii, що pro

pozvahne si tракtovanje ne може й бути besi-

da i що все, що про te говорить ся, належить

pochisliti до fantazi. Sviy pohlyad, tak o-

strij i do oboronciw eствования kanaliv, o-

snovue prof. Aitken передovsim na velichez-

nii rjznici, яka вi zladjuvanihs dosi kartini-

h Marca. Kolli porivniamo sorok sviatlina

(fotografii) Marca, яki opovistiv вi ostannim

chasi zvivnogo doslidiuk Marca, prof. Antoniadijego,

musimo diiti do peresvividcheni, щo nem iж

imi podobnosti navit в duje zagalnix na-

risax. — Tomu na takim materiali, kakje

Aitken, povazhnikh doslidiuk ne mozhna opira-

ti, xiba vissnovuvati zovsem ne naukovi fan-

tzii. Marsovii kavalyniki mimo sego gotovi

diti sя vzagalj щe в takiy stadii, що pro

pozvahne si tракtovanje ne може й бути besi-

da i що все, що про te говорить ся, належить

pochisliti до fantazi. Sviy pohlyad, tak o-

strij i do oboronciw eствования kanaliv, o-

snovue prof. Aitken передovsim na velichez-

nii rjznici, яka вi zladjuvanihs dosi kartini-

h Marca. Kol

НАУКОВИЙ ФЕЙЛСТОН.

Др. Володимир Геринович.

Нариси до землемісси угорської України.

(Дальше).

Ціла система шкільна уложена так хитро, що дитина наша тратить і так слабе народне почуття, яке ще має, та перенявшись величю угорської історії, дякувати буде ще Богови, що буде могла назвати себе Мадяром. Не має она нічого, що би послужило їй вихідною точкою опору. Про руску давнину історичну нема ізгадки в підручниках шкільних, а для Угрів нема кінця величання та похвалам. В таких обставинах зросла інтелігенція, горда на се, що може зачислити себе до мадярської народності, звати себе іменем Мадяра. Сумний се стан — дуже сумний, якого ще не дожила ніяка частина нашого великого народу.

На Угорщині дочекалися ми найсумнійшої хвилі, упадку народу. Тут більшість священства, котре всюди було останою нашої народності в хвилях найбільшого упадку національних почувань, почуваває себе Мадярами. Русинами они лише що до обряду, по народності Мадяри.

Серед таких обставин о двигненю культуральному українського населення на Угорщині нема мови. Нема тут товариств, організацій, читалень ні часописій. Правда є два тижневники: „Неділя“ і „Наука“, а они такі, що годі їх читати, і то як змістом, як і мовою. Тяжко означити мову тих часописій; хтоби однак намагався се зробити, то мусів би їх назвати: „руско-церковно-слов'янсько-українська“. Річ ясна, що така бесіда нікого не заінтригує, ані не заохотить до науки.

Парохія, львівської архідієц., на підгірі, 3.200 душ (камеральщина), 120 моргів рілі, ріка, поча, молочарня і т. д. в місці, зеління 4 км., до заміни за рівнорядну. Зголосивши слати під М. Ш. poste restante Креховичі. Долині.

Вже час

Замовляти в

Народній Торговлі

Природні Літургічні

ВИНА

Австрійські по 96 К. за гект. franco Львів
Герцеговинські по 110 К " " "
Гегелійські по 120 К " " "
Самороднік по 132 К " " "
Самороднік (Special) по 160 К за гект.

При замовленнях вище гект. ціна висша і то: при замовленнях від 50 до 100 літрів о 4 сот. на літрі, а при замовленнях вище 50 літрів о 8 сот. на літрі.

Бочки, вислані franco до „Магазину Нар. Торг. Стрий“ приймаємо до двох місяців назад по ціні нечисленій.

(8—15)

Тисячі ПРИЗНАНЬ до перегляду.

Ол. Галичанка.

Вражія з дороги.

Море. З одеських спогадів. Паро плавом з Одеси до Ялти. В Ялті та її околиці. З Києва, На Тарасовій могилі. З Камянця Подільського. Тіволські каскади. Перший вечір в Венеції. Сан-Ремо, Італійський карнавал. По Рівері. Вражія з Монака. Карнавал в Ніцці.

Дістати можна в друкарні Ів. Айхельберга, Львів Ринок ч. 10.

Належить на сім місці згадати кілька товариств, що повстали, як каже ваш народ за „золотих“ ще часів. А іменно: Товариство святого Івана в Пряшеві основане 1860 р. і св. Василія Великого в Ужгороді основане 1864. року. Се останнє товариство видавало шкільні підручники і календарі. Дальше товариство „Руска Бесіда“ в Ужгороді заложене 1867. року і в тій же самій місцевості інститут для дівчат-сиріт по священиках.

Товариства сі сплють сном блаженних, а в живучім ще інституції веде ся наука мовою мадярською. Зібрали все те разом та розглянувшись в сучаснім положенні, скажемо, що іде раз в раз до гіршого. Давніше просвіта на угорській Україні стояла о много вищі чим нині.

Серед таких обставин гине національно народ, пропадає їго сила для свого нація, а їде націомість за погані для другої, чужої і народності і расою нації.

От таке то учинили і чинять Мадяри з якими „Орусами“.

А красна і то дуже красна ся темна сторона тих Орусів. Ідеш вузонькою долиною річки, а здається тобі, що се алея в парку грантів. По обох боках долини дрімає темний ліс, густий-густий; побіч тебе в каміні на камінь паде чистісенька вода річки, а та має враження, що се одимока, жива істота серед тієї гористої сторони, вірна подруга і товаришка тих лісів та гір, співачкою пращальни пісню; недовго її вже між своїми.. вузшає раз у раз руска країна а за Унгаром на миль пару ледви чи почувши родинні звуки. Ту і там котити скуненкі води малесенький потік, доллив-притока річки; на горах далеко видно худобу, ту і там бідненькі сільце, часом і без церковці, а понад тобою синій звід неба, чистий-чистісік та так погідний, як лише недолітка-пастушка на подорінні..

Якийсь дух спокою опанував сю землію лісів окріту сторону, кругом тебе не чути

найменшого голосу, ніхто не заколочує тишини, наче все замерло.

Хиба лише голос річки, але сей так зжитий зі спокоєм тієї країни, що не іде він в рапубу. Як глухий шепіт ліса, так і журчання поточок належать до тишіни. І шепіт і журчання зливаються в одну гармонійну мельодію. Душою прилягаєши до тієї сторони, настроїти її мусиш звуком спокою. Гинуть контрасти красок твоєї душі і окружаючої природи. Обоє ви, здається, думаєте одно, живете однако.

Сидівши тут годинами, тут хотівши зложити свої кости, не нарушивши спокою душі твоєї; так тут тихо ідало від гамору культури..

Природа так сильно тут ділає, так тягне до себе і вяже свою невисказаною силою, що ледви з трудом прочунаєши ся і віддалиши ся від неї.

А як віддалиши ся від тієї країни, здається тобі, що полішивши ти там щось дорогого, щось любого, улеліяного.

Чуєш брак чогось і пустку у душі твої. Чогось тобі треба до супокою; душа бажає чогось, щоби настроїло її на давні тони. Щось кличе тебе туди і тягне: „верни ся назад!“

Прекрасна сторона! Як сильно та ні-
стerte пятно зіставляєши на душі кожного,

хто хоть би раз вступив в твої величні і добрі пороги!

Не диво, що і тамошні братя наші так нерадо ідуть на доли; волять терпіти нужду і недостаток, як покидати сю прекрасну сто-
рону, з якою зжились, яка вгризла ся в їх

серце. Се легко зрозуміти. Бо і ти по кілько-
днівнім уже побуті тут відходиш з сумом у

серці.

Рівнож зрозумілай і ти, читачу, коли

тобі коли небудь доведе ся бачити сю країну і її населенців, чому наш селянин кине

„лихим“ оком на тебе, чому боронить ся від

усіх „новостей“, чому він такий „заофа-

ний“, що скриває ся перед „світом“, що не хоче жити своїм життям.

Тому він так поводить ся, бо думає, що ти приходиш заколочувати спокій, що ти може приходити простягти руку за добром сих сторін, що новості, які ти з собою приносиш, внесуть розстрій в его душу і заколотять спокій, з котрим він жив ся та в нім виходив ся. Спокій душі у него перший, чим кує сень „бліого хліба“.

От тому не кидай слова „дикун“ в сторону нашого населеня гір, зрозумівши, чому він гляне „вовком“ на тебе.

Най тобі здається, що прийшов хтось до тебе, до твоєї власної хати та заграв в протинні тони, від тих, якими настроєна твоя душа. Ти его вироши за двері — правда? I будеш мати слухність, бо ніхто чужий не має права розбивати ладу твоєї душі.

А преціні сей „дикун“ — васеленець наших гір відомого не виграв. Що найбільше қи-
не лихим оком на тебе і зайде тобі а очий.

Перед походом культури він утікає в гори, не хоче наліті борти о „стан посідання“. Не тому, що не жаль ему єго улюбленої землі, але що борба така не годить ся з настроєм єго душі.

Тому в гори — в гори, — де мельодії природи, такі самі звуки грають як спокійна та природна душа населення тієї спокійної, гарної хати запущеної та забутої країни.

А доведеться ся так, що мусить він ста-
нути побіч „культури“, котра гонить за ним
слід в слід змінюючи настрої єго житя, тоді
двоєкій вихід: утеча рівна смерті або
горівка.

(Дальше буде).

Др. Богдан Барвінський:

Зізд галицького князя Данила з угорським королем Белею IV. в Прешбурзі 1250 р. Історично-критична аналіза. Львів 1901. мала 80 ст. 18.— Ціна 10 кот.

Жигімонт Кейстутович, великий князь літ-
вівсько-руський. Історична монографія. Жовква 1905. 89 ст. XIV+170.— Ціна 2 К.

Прешбурзький зізд в справі спадщини по Бабенбергах. (Причиник до історії великого австрійського безкоролівя). Львів 1903. 89 ст. 27.— Ціна 30 к.

Zygmunt Kiejstutowicz, książę starodubski. Lwów 1906. 89 st. 28.— Ціна 50 с.

Історичні причиники. Розвідки, замітки і матеріали до історії України-Русі. I. Жовква 1908. мал. 89 ст. 170.— Ціна 2 К.

„Gazurodzicza dzewicza a історичні ви-
rodziny“ (В інтересі історичної пра-
сновки д-ра Шура).— 41.— Ціна 20 с.
Історичний розвій імені українсько-
кого народу. Львів 1909, мал. 89 ст. 41.— Ці-
на 40 с.

Історичні причиники і т. д. II. Львів 1909. мал. 89 ст. X+94.— Ціна 1 К 50 с.

Оповідання з рідної історії. Жовква 1911. 89 ст. 190+XXXVI (-53 образки)+2 карти.— Ціна 2 К 20 с.

В справі підручника рідної історії для I. класи середніх шкіл. Львів 1911. мал. 89 ст. 79.— Ціна 50 с.

I. Шевченко як „атеїст“ та поет „ненави-
сти“. II. Безіменні „герої“ і їх керівна робота (Дві відповіді клеветникам Шевченка) Львів 1910. мал. 89 ст. 16.— Ціна 10 с.

Дістати можна в книгарні Наук. Тов. мі. Шевченка у Львові, Ринок 10.

!!! Купуйте !!!

одобреній Радою шкільною краєвою і видав-
ний накладом „Видавництва Чина св. Василія
В.“ в Жовкові підручник д-ра Богдана
Барвінського п. в. „Оповідання
з рідної історії“.

Підручник обличас 190° сторін тексту
XXXVI сторін ілюстрацій (числом 55) на кре-
довім папері і 2 макети. В гарній полотняній
оправі коштує всього 2 К 20 с.

Сей підручник в першім підруч-
ником рідної історії для руских се-
редніх шкіл і дає шкільній молодежі в пе-
ревівний образ нащої буваль-
ши і п. Писаний так, що вадається не лише
для учнів історії I. класів середніх шкіл, але при
недостачі іншого підручника й для уч-
нів в інших класів, для руских ви-
ділових шкіл, для семінарій і ліцеїв та до кваліфікаційних іспитів на
народних і виділових учителів.

Надається він до науки в дівочих та хло-
пичих буреях інститутах, а і зва-
ється приступності також для наших читалень,
для селян і міщан. З хісном може повчити ся
з него нашої історії й кождий освічений Русин,
що не має часу розчитувати ся в обемистих
книжках.

У Львові набувати можна в „Книгарні“
Наук. Товариства ім Шевченка“, Ринок 10.

Ц. К. Надворні доставці

П. ЛЯДШТЕТТЕР і СИНИ

МОДНІ ТОВАРИ
ул. Академічна ч. 10.

Артистична переплетка книжок Львів, Ринок 10, дім тов-а „Просвіта“

приймає в переплет:

всякого рода наклади.

Книги торговельні і бюрові.